

COBISS2/KATALOGIZACIJA Z VIDIKA MAKEDONSKIH KATALOGIZATORJEV

Ivana Dimov Džoleva

Makedonska akademija na
nauke i umetnostite,
Skopje

Kontaktni naslov:
dimovivana@yahoo.com

Marija Petek

Oddelek za bibliotekarstvo,
informacijsko znanost in
knjižarstvo
Filozofska fakulteta,
Ljubljana

Kontaktni naslov:
marija.petek@ff.uni-lj.si

Izvleček

Sistem COBISS.MK in vzajemna katalogizacija za Makedonijo predstavljata zelo pomembno področje v bibliotekarstvu. Raziskava je pokazala, da so katalogizatorji zadovoljni s segmentom za katalogizacijo in da je kakovost bibliografskih zapisov odvisna predvsem od poznavanja katalogizacijskih pravil in uporabe priročnikov. Želijo si sodoben katalogizacijski pravilnik, saj je Pravidnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga Eve Verone zastarel. Menijo, da je treba izobraževanje za katalogizatorje, ki ga izvaja nacionalna knjižnica, dopolniti in poglobiti. Potrebne so tudi spremembe študijskih programov na področju bibliotekarstva in informacijske znanosti.

Ključne besede

vzajemna katalogizacija, knjižnični katalogi, katalogizatorji, COBISS, Makedonija

Abstract

The COBISS.MK system and shared cataloguing represent key issues in the field of librarianship for Macedonia. Research reveals that cataloguers are satisfied with the COBISS2/Cataloguing software module and that the quality of bibliographic records depends primarily on cataloguers' familiarity with cataloguing rules and on their use of manuals. A new cataloguing code is needed as Eva Verona's Pravidnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga is obsolete. Cataloguers are of the opinion that courses for cataloguers held by the national library should be updated and expanded. Also modernisation of study programmes in the field of library and information sciences is required.

Keywords

shared cataloguing, library catalogues, cataloguers, COBISS, Macedonia

UVOD

Prispevek predstavlja stanje na področju katalogizacije v Makedoniji in rezultate ocene segmenta COBISS2/Katalogizacija. V času raziskave je bilo v sistem COBISS.MK vključenih 43 makedonskih knjižnic, v katerih je bilo zaposlenih 575 strokovnih delavcev, od teh 88 katalogizatorjev z licenco za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS (State Statistical Office of the Republic of Macedonia, 2011). Gjalevska (2005) meni, da je v knjižnicah premalo strokovnega osebja ter da študijski program za bibliotekarstvo in informacijsko znanost ni ustrezen. Veljavni katalogizacijski pravilnik v Makedoniji je *Pravidnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* (PPIAK) (Verona, 1970; 1983; 1986). Knjižnice, ki ne sodelujejo v sistemu COBISS.MK, imajo drugačno katalogizacijsko prakso.

Namen raziskave je bil ugotoviti, ali so katalogizatorji zadovoljni s segmentom za katalogizacijo in kakšne težave imajo pri svojem delu. Z anketiranjem smo pridobili odgovore na naslednja zastavljena vprašanja:

- Ali na kakovost bibliografskih zapisov vplivajo znanje in izkušnje katalogizatorjev?
- Ali je izobraževanje za katalogizatorje ustrezno?
- Ali katalogizatorji pri svojem delu uporabljajo katalogizacijski pravilnik, standarde in priročnike?
- Ali so katalogizatorji zadovoljni s katalogizacijskim pravilnikom, standardi in priročniki?
- Kako dobro katalogizatorji poznajo katalogizacijska pravila, standarde in priročnike?

Članek je nastal na osnovi magistrskega dela Ivane Dimov Džoleve: *The COBISS system in Macedonia with special emphasis on experiences of cataloguers* (2013) pod mentorstvom dr. Marije Petek.

KNJIŽNIČNI INFORMACIJSKI SISTEM V MAKEDONIJI

Začetki avtomatizacije knjižnic v Makedoniji segajo v leto 1977, ko sta Naravoslovno-matematična fakulteta (PMF), Skopje, ter Narodna in univerzitetna knjižnica sv. Klimenta Ohridskega (NUB), Skopje, skupaj izdelali program za obdelavo tujih serijskih publikacij. V projekt *Sistem znanstvenih in tehnoloških informacij Jugoslavije in knjižnično-dokumentacijski informacijski sistem* (SN-TIJ/BIS) so se leta 1989 vključili: NUB, PMF, Matična in univerzitetna knjižnica sv. Klimenta Ohridskega (MUB), Bitola, in Kinoteka Makedonije, Skopje; vsi so uporabljali programsko opremo COBISS.

Po razpadu Jugoslavije in skupnega informacijskega sistema leta 1991 so nekatere knjižnice še naprej uporabljale COBISS, ampak do leta 2002 samo na lokalnem nivoju; takrat je bil vzpostavljen vzajemni katalog COBIB.MK (vzajemna bibliografsko-kataložna baza podatkov). NUB je z IZUM-om (Institut informacijskih znanosti, Maribor) podpisal pogodbo o izgradnji knjižničnega informacijskega sistema COBISS.MK in ustanovil Center Virtualne knjižnice Makedonije, ki opravlja naloge nacionalnega knjižničnega informacijskega servisa (Institut informacijskih znanosti, 2012). Mreža *COBISS.Net*, ki deluje od novembra 2004, omogoča makedonskim knjižnicam, ki so članice avtonomnega knjižničnega sistema COBISS.MK, prevzemanje bibliografskih zapisov iz drugih vzajemnih katalogov.

KNJIŽNICE, VKLJUČENE V COBISS.MK

Iz tabele 1 je razvidno, da je leta 2010 v sistemu COBISS.MK sodelovalo 43 (27,4 %) makedonskih knjižnic; največji delež (45,3 %) imajo splošne knjižnice (State Statistical Office of the Republic of Macedonia, 2011).

Tabela 1: Delež članic COBISS.MK (stanje: 2010)

Vrsta knjižnice	%	Članice COBISS.MK	Vse knjižnice
nacionalna knjižnica	100,0	1	1
splošne knjižnice	45,3	24	53
visokošolske knjižnice	19,6	11	56
specialne knjižnice	14,9	7	47
skupaj	27,4	43	157

Legenda: % – odstotek

Trenutno sodeluje 42 knjižnic, katalog COBIB.MK obsega 538.298 bibliografskih zapisov (stanje: 28. januar 2014). V sistemu COBISS.MK se lahko uporablja latinica ali cirilica; zapisi se kreirajo v latinici, iskanje in prikaz zadetkov sta omogočena tudi v cirilici. Pogoje za pridobitev licence za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS določa *Pravilnik za izdavanje dozvoli za zaemna katalogizacija* (2010).

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pripravili smo spletni anketni vprašalnik za katalogizatorje, ki so zaposleni v makedonskih knjižnicah in imajo licenco za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS. V raziskavo smo zajeli vseh 88 katalogizatorjev, ki smo jim po e-pošti poslali povezavo na anonimni vprašalnik; anketiranje je potekalo oktobra 2012. Anketni vprašalnik, ki je obsegal 24 vprašanj, je bil sestavljen iz treh delov. V prvem delu so katalogizatorji ocenjevali lastnosti segmenta COBISS2/Katalogizacija; opisali so svoje izkušnje z njim in ocenili, ali za svoje delo potrebujejo veliko znanja in dodatnega izobraževanja, ter odgovorili na vprašanje, ali si želijo delati v novem segmentu COBISS3/Katalogizacija. Drugi del vprašalnika se je nanašal na postopek katalogizacije; katalogizatorji so ocenjevali PPIAK in priročnike, izobraževanje v nacionalni knjižnici, postopek za pridobitev licence za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS; zanimalo nas je tudi, kaj po njihovem mnenju vpliva na kakovost bibliografskih zapisov. Tretji del vprašalnika je vseboval demografske podatke o katalogizatorjih.

REZULTATI

Spletni anketni vprašalnik je izpolnilo 69 (78,4 %) katalogizatorjev. Rezultati so razdeljeni v štiri sklope. To so: podatki o anketiranih katalogizatorjih, segment COBISS2/Katalogizacija, postopek katalogizacije in pripombe anketirancev.

PODATKI O ANKETIRANCIH

Pridobili smo podatke o starosti, spolu in izobrazbi katalogizatorjev, o vrsti knjižnice, v kateri so zaposleni, o tem, koliko delovnih izkušenj imajo ter ali poznajo različne aplikacije, kot Microsoft Word, e-pošta itd. Večina anketirancev (21 ali 30,4 %) je starih od 40 do 49 let, najmanj je mlajših od 29 let, in sicer 5 (7,2 %). Prevladuje ženski spol: 49 (71 %).

Izobrazbo s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti ima 22 (31,9 %) katalogizatorjev (tabela 2). Največ katalogizatorjev (50 ali 72,5 %) ima univerzitetno izobrazbo, od tega jih ima 18 (36 %) bibliotekarski naziv, ki so ga pridobili po desetih letih dela v knjižnici in po objavi najmanj treh člankov. Magisterij ima 12 (17,4 %) katalogizatorjev, od tega trije s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti. Samo eden (1,4 %) ima višješolsko izobrazbo, in sicer s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti.

Tabela 2: Izobrazba katalogizatorjev

Stopnja izobrazbe	Št.	Bibliotekarstvo		Drugo	
		Št.	%	Št.	%
doktorat	4	–	–	4	100,0
magisterij	12	3	25,0	9	75,0
univerzitetna izobrazba	50	18	36,0	32	64,0
višješolska izobrazba	1	1	100,0	–	–
srednješolska izobrazba	2	–	–	–	–
skupaj	69	22	31,9	47	68,1

Legenda: št. – število, % – odstotek

Največ katalogizatorjev (29 ali 42 %) je zaposlenih v nacionalni knjižnici, po 14 (20,3 %) v visokošolskih in splošnih knjižnicah ter 10 (14,5 %) v specialnih knjižnicah, 2 anketiranci nista odgovorila na vprašanje. Največ anketirancev (24 ali 34,8 %) ima s segmentom COBISS2/Katalogizacija od 6 do 10 let delovnih izkušenj, 19 (27,5 %) katalogizatorjev ima od 1 do 5 let delovnih izkušenj, 17 (24,6 %) katalogizatorjev ima od 11 do 20 let izkušenj, 6 (8,7 %) jih ima več kot 20 let izkušenj, 2 (2,9 %) katalogizatorja manj kot leto, en anketiranec pa ni odgovoril.

Anketirance smo prosili, da sami ocenijo, kako dobro poznajo različne aplikacije:

- Microsoft Word odlično pozna 47 (68,1 %) katalogizatorjev, 17 (24,6 %) zelo dobro, 5 (7,2 %) dobro, nihče se ni ocenil z oceno zadostno ali nezadostno.
- E-pošto odlično pozna velika večina katalogizatorjev (58 ali 84,1 %), 10 (14,5 %) zelo dobro, samo eden dobro, nihče se ni ocenil z oceno zadostno ali nezadostno.
- Baze podatkov v sistemu COBISS.MK odlično pozna 38 (55,1 %) katalogizatorjev, z oceno nezadostno so se ocenili 3 (4,3 %) katalogizatorji (tabela 3).

Tabela 3: Poznavanje baz podatkov v sistemu COBISS

Ocena	Št.	%
1 – nezadostno	3	4,3
2 – zadostno	2	2,9
3 – dobro	9	13,0
4 – zelo dobro	17	24,6
5 – odlično	38	55,1
skupaj	69	99,9

Legenda: št. – število, % – odstotek

- Svoje poznavanje segmenta COBISS2/Katalogizacija je večina katalogizatorjev (49 ali 72,1 %) ocenila z oceno odlično, nihče z oceno nezadostno, eden pa ni odgovoril (tabela 4).

Tabela 4: Poznavanje segmenta COBISS2/Katalogizacija

Ocena	Št.	%
1 – nezadostno	0	0
2 – zadostno	2	2,9
3 – dobro	3	4,4
4 – zelo dobro	14	20,6
5 – odlično	49	72,1
skupaj	68	100,0

Legenda: št. – število, % – odstotek

Rezultati ankete kažejo, da so se katalogizatorji ocenili dokaj dobro, in sicer najbolje pri e-pošti (povprečna ocena 4,8), sledijo segment COBISS2/Katalogizacija in internet s povprečno oceno 4,7, Microsoft Word s povprečno oceno 4,6 in poznavanje baz podatkov v sistemu COBISS s povprečno oceno 4,2.

SEGMENT COBISS2/KATALOGIZACIJA

Katalogizatorji so ocenjevali zanesljivost delovanja, kakovost, časovni odziv in uporabniško prijaznost programske opreme COBISS. Sodelujoči v raziskavi so večinoma zadovoljni s segmentom COBISS2/Katalogizacija. Najvišje so ocenili kakovost, in sicer s povprečno oceno 4,2, pri tem je kar 30 (43,5 %) katalogizatorjev dalo oceno odlično, 28 (40,6 %) pa oceno prav dobro. S povprečnimi ocenami so katalogizatorji ocenili: časovni odziv (4,1), zanesljivost (4), uporabniško prijaznost (3,8).

Ocene segmenta COBISS2/Katalogizacija smo primerjali z leti delovnih izkušenj katalogizatorjev (tabela 5). Kakovost so najvišje ocenili katalogizatorji, ki imajo manj kot eno leto izkušenj, in sicer s povprečno oceno 4,5, najnižje (s povprečno oceno 4,1) pa katalogizatorji z delovnimi izkušnjami od 11 do 20 let. Pri časovnem odzivu so razlike večje, najboljše (s povprečno oceno 4,3) so ga ocenili katalogizatorji z delovnimi izkušnjami od 11 do 20 let, najslabše (s povprečno oceno 3,3) pa tisti z največ izkušnjami. Tudi zanesljivost so najboljše (s povprečno oceno 4,5) ocenili katalogizatorji z najmanj delovnimi izkušnjami, najslabše (s povprečno oceno 3,6) pa najbolj izkušeni katalogizatorji. Uporabniško prijaznost so najnižje (s povprečno oceno 3,5) ocenili anketiranci z najmanj izkušnjami, najvišje (s povprečno oceno 4,2) pa najbolj izkušeni. Rezultati kažejo, da so katalogizatorji z več kot 20-letnimi izkušnjami najbolj zadovoljni s kakovostjo in uporabniškim vmesnikom, srednje zadovoljni pa z zanesljivostjo in časovnim odzivom. Katalogizatorji z najmanj izkušnjami pa so najbolj zadovoljni z zanesljivostjo in kakovostjo segmenta, srednje z odzivom in najmanj z uporabniškim vmesnikom.

Tabela 5: Povprečne ocene segmenta COBISS2/Katalogizacija in delovne izkušnje

Leta	Zanesljivost			Kakovost			Odziv			Uporabniška prijaznost		
	Ocena	Št.	%	Ocena	Št.	%	Ocena	Št.	%	Ocena	Št.	%
< 1	4,5	2	3,0	4,5	2	2,9	4,0	2	2,9	3,5	2	2,9
1–5	4,0	18	26,9	4,3	18	26,5	4,0	19	27,9	3,8	19	27,5
6–10	4,2	24	35,8	4,3	24	35,3	4,2	24	35,3	3,7	24	34,8
11–20	3,9	18	26,9	4,1	18	26,5	4,3	17	25,0	3,9	18	26,1
> 20	3,6	5	7,5	4,2	6	8,8	3,3	6	8,8	4,2	6	8,7
skupaj	4,0	67	100,0	4,2	68	100,0	4,1	68	100,0	3,8	69	100,0

Legenda: št. – število, % – odstotek.

Opomba: Navedene so povprečne vrednosti ocen.

Uporabnost segmenta COBISS2/Katalogizacija so anketiranci ocenili s povprečno oceno 3,7. Katalogizatorji z magisterijem s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti so uporabnost ocenili s povprečno oceno 3, diplomanti z bibliotekarskim nazivom s povprečno oceno 4 in tisti z doktoratom s povprečno oceno 4,3.

V vprašalniku smo postavili štiri trditve, o katerih so anketiranci izrazili svoje mnenje z ocenami od 1 (*se sploh ne strinjam*) do 5 (*popolnoma se strinjam*):

- "Segment COBISS2/Katalogizacija je enostaven za učenje in uporabo."
S to trditvijo se strinja 24 (34, 8%) katalogizatorjev, 20 (28,9 %) jih ne ve, 14 (20,3 %) se jih ne strinja, 9 (13 %) se jih popolnoma strinja in 2 (2,9 %) se sploh ne strinjata.
- "Imam pozitivne izkušnje pri delu v segmentu COBISS2/Katalogizacija."
S to trditvijo se popolnoma strinja 35 (50,7 %) katalogizatorjev, 24 (34,8 %) se jih strinja, 6 (8,7 %) jih je neopredeljenih, 3 (4,3 %) se sploh ne strinjajo, samo eden se ne strinja.
- "Delo s segmentom COBISS2/Katalogizacija pozitivno vpliva na strokovni razvoj katalogizatorja."
S to trditvijo se popolnoma strinja 32 (46,4 %) katalogizatorjev, 27 (39,1 %) se jih strinja, 9 (13 %) jih je neopredeljenih in samo eden se sploh ne strinja.
- "Za delo katalogizatorja je potrebno veliko znanja in izobraževanja."
S to trditvijo se popolnoma strinja 45 (65, 2 %) katalogizatorjev, 21 (30,4 %) se jih strinja, 2 (2,9 %) sta ostala neopredeljena.

Na vprašanje, ali si katalogizatorji želijo delati z novim vmesnikom COBISS3/Katalogizacija, jih je 53 (76,8 %) odgovorilo pritrdilno, samo 4 (5,8 %) negativno, 12 (17,4 %) jih ne ve. Odgovori se ne razlikujejo glede na starost, izobrazbo in delovne izkušnje.

POSTOPEK KATALOGIZACIJE

Anketirani katalogizatorji so z ocenami od 1 (nezadostno) do 5 (odlično) ocenjevali priročnike COMARC/B, COMARC/H in COBISS2/Katalogizacija ter vključene programske kontrole. Iz tabele 6 je razvidno, da so jih anketiranci dobro ocenili: z najnižjo povprečno oceno 3,3 so ocenili programske kontrole, s povprečno oceno 3,4 priročnika COMARC/B in COMARC/H ter s povprečno (najvišjo) oceno 3,6 priročnik COBISS2/Katalogizacija.

Tabela 6: Povprečne ocene priročnikov za vzajemno katalogizacijo glede na izobrazbo

Izobrazba	COMARC/B			COMARC/H			COBISS2/Katalogizacija			Programske kontrole		
	Ocena	Št.	%	Ocena	Št.	%	Ocena	Št.	%	Ocena	Št.	%
doktorat	3,8	4	5,8	4,0	4	5,8	3,8	4	5,9	4,0	4	6,0
magisterij	3,0	9	13,0	3,0	9	13,0	3,2	9	13,2	2,7	9	13,4
magisterij (bibliotekarstvo)	3,0	3	4,3	2,7	3	4,3	2,7	3	4,4	2,7	3	4,5
univerzitetna	3,5	32	46,4	3,5	32	46,4	3,6	32	47,1	3,4	31	46,3
univerzitetna (bibliotekarstvo)	3,4	18	26,1	3,3	18	26,1	3,6	17	25,0	3,4	17	25,4
višješolska (bibliotekarstvo)	5,0	1	1,4	4,0	1	1,4	5,0	1	1,5	4,0	1	1,5
srednješolska	3,5	2	2,9	3,5	2	2,9	4,0	2	2,9	3,5	2	3,0
skupaj	3,4	69	100,0	3,4	69	100,0	3,6	68	100,0	3,3	67	100,0

Legenda: št. – število, % – odstotek.

Opomba: Navedene so povprečne vrednosti ocen.

Največ anketiranih katalogizatorjev (59 ali 85,5 %) najpogosteje uporablja priročnik COBISS2/Katalogizacija. Sledijo: COMARC/B, ki ga najpogosteje uporablja 39 (56,5 %) anketiranih, PPIAK, ki ga najpogosteje uporablja 34 (49,3 %) anketiranih, COMARC/H, ki ga najpogosteje uporablja 24 (34,8 %) anketiranih, UNIMARC, ki ga najpogosteje uporablja 17 (24,6 %) anketiranih, in ISBD, ki ga najpogosteje uporablja 15 (21,7 %) anketiranih katalogizatorjev. V raziskavi ni bilo ugotovljenih razlik glede na starost, spol ali vrsto knjižnice, v kateri so anketirani zaposleni. Poleg naštetih priročnikov 16 anketirancev uporablja tudi UDK (Univerzalno decimalno klasifikacijo), enciklopedije in slovarje.

Program za izobraževanje katalogizatorjev v NUB obsega tečaje za pridobitev licence za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS in nadaljevalne tečaje. Anketiranci so ocenjevali kakovost tečajev z ocenami od 1 (nezadostno) do 5 (odlično). Največ katalogizatorjev (23 ali 33,3 %) je izobraževanje ocenilo z oceno zelo dobro, oceno odlično je izbralo 19 (27,5 %) anketirancev, 16 (23,2 %) katalogizatorjev je izbralo oceno dobro, oceno zadostno 3 (4,3 %) in oceno nezadostno 5 (7,2 %) sode-

lujočih v raziskavi. Anketiranci so ocenjevali tudi uporabnost učnega gradiva, navodil in vzorčnih zapisov na tečajih v NUB. V tabeli 7 vidimo, da je povprečna ocena 4. Najvišjo povprečno oceno (4,5) so dali katalogizatorji, ki imajo manj kot eno leto delovnih izkušenj, najnižjo povprečno oceno (3,9) pa tisti z delovnimi izkušnjami od 11 do 20 let.

Tabela 7: Uporabnost učnega gradiva, navodil in vzorčnih zapisov

Leta	Ocena	Št.	%
< 1	4,5	2	2,9
1–5	4,2	19	27,9
6–10	4,0	24	35,3
11–20	3,9	18	26,5
> 20	4,2	5	7,4
skupaj	4,0	68	100,0

Legenda: št. – število, % – odstotek.

Opomba: Navedene so povprečne vrednosti ocen.

Na vprašanje o ustreznosti postopkov za pridobitev licence za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS je odgovorilo 67 anketirancev, od teh se jih 21 (31,3 %) popolnoma strinja, da so postopki ustrezni, 19 (28,4 %) se jih strinja, 18 (26,9 %) jih ne ve, 6 (9 %) se jih s tem ne strinja in 3 (4,5 %) se sploh ne strinjajo. Katalogizatorji znanje pridobivajo na tečajih v NUB, kar pa po njihovem mnenju ni dovolj. Želijo si novih vsebin in več tečajev. Konference, ki jih organizira IZUM, so potrebne, ker omogočajo strokovni razvoj in izmenjavo izkušenj.

Največ anketiranih katalogizatorjev (60 ali 87 %) meni, da je kakovost zapisov odvisna od dobrega poznavanja katalogizacijskih pravil in standardov, 36 (52,2 %) pa jih je mnenja, da od delovnih izkušenj. Dodatno izobraževanje na seminarjih, tečajih in konferencah je pomembno za 17 (24,6 %) anketirancev, ustrezna formalna izobrazba za 11 (15,9 %) anketiranih katalogizatorjev in licenca za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS za 9 (13 %) anketirancev.

Na vprašanje o težavah pri izdelavi zapisov smo prejeli 66 odgovorov. Tako 20 (30,3 %) katalogizatorjev meni, da največ težav povzročajo katalogizacijska pravila in standardi; 15 (22,7 %) katalogizatorjev je izpostavilo njihovo interpretacijo, 15 (22,7 %) anketirancev je izbralo možnost "drugo" (podvajanje nekaterih podatkov v bibliografskem zapisu, publikacije v več zvezkih, elektronski viri, korporativna značnica, zastarel PPIAK ipd.), 13 (19,7 %) pa obsežnost katalogizacijskih pravil (tabela 8).

Tabela 8: Težave pri izdelavi bibliografskih zapisov

Težave	Št.	%
katalogizacijska pravila in standardi	20	30,3
interpretacija katalogizacijskih pravil	15	22,7
drugo	15	22,7
obsežnost katalogizacijskih pravil	13	19,7
slabo poznavanje katalogizacijskih pravil in standardov	2	3,0
slabo poznavanje sistema COBISS.MK	1	1,5
skupaj	66	99,9

Legenda: št. – število, % – odstotek.

Pri vprašanju, kako dobro poznajo katalogizacijska pravila in standarde, so se katalogizatorji sami ocenili s povprečno oceno 4,4, pri čemer si je 6 (8,7 %) anketirancev dodelilo odlično oceno. Vsi menijo, da so katalogizacijska pravila in standardi preobsežni, povprečna ocena je 4,3. Uporabnost katalogizacijskih pravil in standardov v sistemu COBISS.MK so ocenili s povprečno oceno 3,6. S trditvijo, da mora biti katalogizacijski pravilnik usklajen s smernicami Ifle (International Federation of Library Associations and Institutions), se popolnoma strinja 38 (55,1 %) anketirancev.

PRIPOMBE ANKETIRANCEV

Pripombe anketirancev smo razdelili v štiri sklope. To so: racionalizacija katalogizacije, predlogi za izboljšave, izobraževanje katalogizatorjev in kakovost bibliografskih zapisov. Za racionalizacijo katalogizacije so potrebni: nov katalogizacijski pravilnik, razumljiva katalogizacijska pravila in na spletu dostopni priročniki v makedonskem jeziku. Treba je odpraviti večkratno vnašanje istih podatkov v zapis. Anketiranci so predlagali čim hitrejši prehod na COBISS3/Katalogizacijo, dobro poznavanje uporabnikov knjižnic in načinov iskanja ter zanesljivo internetno povezavo.

Katalogizatorji menijo, da bi morali biti tečaji za izobraževanje v NUB obsežnejši in pogostejši, obsegati bi morali več praktičnega dela, predvsem za serijske publikacije. Treba bi bilo pogosteje preverjati znanje in usposobljenost katalogizatorjev. Želijo si tudi tečajev za spremljanje novosti in sprememb. Kakovostni bibliografski zapisi so pogoj za učinkovito delovanje sistema COBISS.MK, nujno potrebna je tudi usklajenost z mednarodnimi standardi.

RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

V raziskavi smo zajeli 88 makedonskih katalogizatorjev z licenco za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS. Na osnovi spletne ankete smo spoznali delo katalogizatorjev in težave, s katerimi se srečujejo. Ugotovili smo, da ima slaba tretjina katalogizatorjev izobrazbo s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti. Največ katalogizatorjev (72,5 %) ima univerzitetno izobrazbo, od

tega jih ima 36 % strokovni bibliotekarski naziv. Večina anketirancev spada v starostno skupino od 40 do 49 let, prevladuje ženski spol, in sicer z 71 %.

Katalogizatorji so svoje znanje ocenili dokaj dobro, najbolje (s povprečno oceno 4,8) so ocenili svoje znanje o uporabi e-pošte. Poznavanje segmenta COBISS2/Katalogizacija so ocenili s povprečno oceno 4,6, poznavanje baz podatkov v sistemu COBISS.MK pa s povprečno oceno 4,2. Anketiranci so prepričani, da zelo dobro poznajo katalogizacijska pravila in standarde, saj so se ocenili s povprečno oceno 4,4. Pri vmesniku za katalogizacijo so ocenjevali zanesljivost, kakovost, časovni odziv in uporabniško prijaznost vmesnika za katalogizacijo. Ugotovili smo, da so s segmentom COBISS2/Katalogizacija zadovoljni, saj so ga zelo dobro ocenili (povprečna ocena 4). Kakovost so ocenili s povprečno oceno 4,2, pri čemer je 43,5 % katalogizatorjev dalo najboljšo oceno. Časovni odziv je bil ocenjen s povprečno oceno 4,1, zanesljivost s povprečno oceno 4, uporabniška prijaznost vmesnika pa s povprečno oceno 3,8. Katalogizatorji nimajo težav pri izdelavi bibliografskih zapisov v sistemu COBISS.MK. Prijetno smo presenečeni nad dejstvom, da si večina želi čim hitrejši prehod na novi vmesnik COBISS3/Katalogizacija.

Anketirani katalogizatorji menijo, da tečajji v NUB ne zadoščajo. Ker za svoje delo potrebujejo veliko znanja in se morajo strokovno izpopolnjevati, bi moralo biti izobraževanje obsežnejše in bolj poglobljeno. Pri tečajjih so pohvalili uporabnost navodil, priporočil in vzorčnih zapisov. Postopki za pridobitev licence za vzajemno katalogizacijo v sistemu COBISS so po njihovem mnenju ustrezni. Anketiranci so prepričani, da je pri katalogizaciji nujno potrebno dobro poznavanje katalogizacijskih pravil, čeprav so le-ta obsežna, ter tudi, da znanje in izkušnje katalogizatorjev vplivajo na kakovost bibliografskih zapisov. Večina meni, da je v sistemu vzajemne katalogizacije enotna strokovna obdelava zelo pomembna. Anketiranci so predlagali tudi spremembe študijskih programov na področju bibliotekarstva in informacijske znanosti, ki so nujne.

Raziskava kaže, da so katalogizatorji v Makedoniji dobro seznanjeni s katalogizacijskimi pravili, standardi in priročniki, ki jih uporabljajo pri svojem delu; najbolje so ocenili priročnik COBISS2/Katalogizacija, ki ga tudi najpogosteje uporabljajo. S PPIAK niso zadovoljni, ker ne zadošča današnjim zahtevam katalogizacije. Večina anketirancev je mnenja, da je katalogizacija zahtevno strokovno delo in da je delo katalogizatorja zelo odgovorno, zato ga lahko opravljajo le dobro usposobljeni katalogizatorji.

Reference

- Gjalevska, Ž., 2005. Avtomatizacija knjižnic v Makedoniji. *Organizacija znanja*, 10(4), pp. 235–240.
- Institut informacijskih znanosti, 2012. *About VBM Centre*. [online] Dostopno na: http://www.vbm.mk/cobiss/cobiss_mk-en.htm [21. 8. 2014].
- Pravilnik za izdavanje dozvoli za zaemna katalogizacija*, 2010. Skopje: Nacionalna in univerzitetna biblioteka Sv. Kliment Ohridski. [pdf] Dostopno na: http://nubsk.edu.mk/images/stories/docs/Pravilnik_licenci_VBM.pdf [21. 8. 2014].
- State Statistical Office of the Republic of Macedonia, 2011. *Libraries in the Republic of Macedonia*. [pdf] Skopje: State Statistical Office. Dostopno na: <http://www.stat.gov.mk/pdf/2011/2.1.11.25.pdf> [21. 8. 2014].
- Verona, E., 1970. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: Dio 1, Odrednice i redalice*. Zagreb: Društvo bibliotekara Hrvatske.
- Verona, E., 1983. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: Dio 2, Kataložni opis*. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.
- Verona, E., 1986. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga: Dio 1, Odrednice i redalice*. 2. izmijenjeno izd. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo.